

Митровица, Косово – Све изгледа мирно на северном крају моста. Пар патролних возила НАТО, неколико француских војника, пар полицајаца УН и више ролни бодљикаве жице блокирају приступ путу.

Направио сам неколико фотографија и почео да ходам назад ка српском делу града. Тек тада сам приметио групу младих Срба који се забављају у хладу киоска.

Ти младићи су познати као „чувари моста“, и од почетка косовског конфликта, јуна 1999, они 24 часа чувају стражу на српској страни овог спорног потеза преко реке Ибар.

Лета 1999, како су се НАТО снаге размештале по Косову, српске безбедносне снаге повлачиле, скоро 800.000 косовских Албанаца се вратило у провинцију после 78 дана НАТО бомбардовања.

То је изазвало егсодус од око 200.000 Срба и не-албанске мањине са Косова који су побегли из страха од албанских репресалија.

Управо се овде у Митровици бујица српских избеглица зауставила на реци Ибар и пркосно положила право на северни део Косова, који представља у целини српску етничку енклаву спојену са Републиком Србијом.

На митровачком мосту је између Албанаца, Срба и НАТО трупа дошло до бројних насилних сусрета. Смештена поред Републике Србије, ова у целини српска енклава симболише неуспех међународне заједнице да превазиђе поделе етничке мржње на Косову.

Премошћаване велике поделе

Пише: Скот Тејлор
уторак, 22 април 2008 23:18

После једностраног проглашења независности Албанаца 17. фебруара, Срби из Митровице и других заштићених енклава су одбили да прихвате ауторитет новоименоване државе „Косова“.

Да би показали своју одлучност, Срби су преузели контролу над судом у Митровици и поставили своје званичнике. Управо ово заузимање обласних канцеларија од стране Срба довело је до крвавог сукоба са трупама НАТО 17. марта ове године.

Када су возила полиције УН и НАТО стигла да ухапсе насилнике, чувари моста су укључили сирену за ваздушну опасност да би окупили друге Србе на место догађаја. Гневна гомила се сукобила са међународним безбедносним снагама, паљена су возила, пуцало се. Један украјински војник је страдао, 63 војника НАТО су повређена, и неустановљен број Срба је озбиљно рањен.

У оштром интерном допису својим надређенима, обласни представник УН, Џери Галучи, описао је расуло као „лоше осмишљену операцију која је довела до нестанка реда и закона на северу (Косова)“.

Галучи је био посебно разјарен што је међународна заједница изабрала 17. март за покретање своје операције, јер се тај датум поклапао са годишњицом погрома у коме је 2004. погинуло три десетине људи, и у коме су Албанци запалили више од 800 српских кућа.

По мишљењу Галучија, одабрани тренутак, заједно са насилничком тактиком хапшења и транспортовања неправних станара суда, „изгледао је као да је намерен да распали српска осећања“.

Уочи, и одмах после проглашења независности Косова, велики број службеника УН са терена је исказао своју забринутост око тога да међународна заједница затвара очи пред реалношћу ситуације.

Прошле године, један број посматрача УН-а је преузео корак без преседана и саставио

независну анализу, коју су штампали и дистрибуирали без дозволе надређених.

Исказана намера анонимних писаца је била да илуструју „разлику која постоји између (њихових) сазнања из прве руке... и ружичасте слике целокупне ситуације, коју званично представљају врховни званичници УН-а“.

Представљене чињенице у извештају показују да током последњих девет година, УН није успео да постигне наведене циљеве у скоро ниједној категорији. Да би описали неуспех међународне заједнице у пружању безбедног окружења неалбанцима на Косову, они указују на чињеницу да се догодило више од 1.000 отмица Срба и других мањина од 1999. Од тог броја, пронађена су само 253 тела, и ни једна једина особа није окривљена за ове злочине.

Под условима резолуције 1244 УН, која је омогућила улазак НАТО на Косово, међународна заједница је требало да преузме пуну одговорност за заштиту српског верског наслеђа. Упркос присуству више од 20.000 припадника обезбеђења током последњих девет година, албански екстремисти су успели да униште више од 150 српских цркава и манастира – од којих многи датирају чак из 11. века.

Једна од оцена које највише узбуњују у теренском извештају службеника УН је да је криминално лидерство герилске силе Ослободилачке војске Косова (ОВК), која је наводно распуштена, преузело моћне положаје на свим нивоима косовског друштва. Сходно њиховим наводима, ОВК се једноставно „трансформисала у криминалне структуре, бавећи се организованим криминалом, трговином дроге и оружја и проституцијом.

Као што је један теренски службеник рекао, ти герилци „су права моћ на Косову и многи њихови лидери су сада политичари на свим нивоима – укључујући и премијера (Хашим Тачи)“.

Косовска полицијска служба се описује као „слабо оспособљена“, што је довело до „културе која промовише нетолеранцију са мало, или без моралне обавезе према неалбанцима“.

Оцена живота етничких мањина на Косову је да живе у сталном страху и са ограниченом слободом кретања. У извештају је такође наведена и чињеница да међународна заједница није успела да заштити права неалбанских језика и да је дозволила да се застава Републике Албаније вијори на многим јавним институцијама од 1999. У закључку извештаја, службеници УН истичу да је спортски стадион у Приштини украшен „огромном сликом наоружаног, брадатог, униформисаног лидера ОВК“.

Они тврде да таква слика није у складу са првобитном мисијом УН да на Косову створи безбедан амбијент за све грађане. Неуспех да се уклони провокативни постер показује да се међународна заједница у суштини „клања диктату екстремиста и господара рата“.

Иако је ова отворена оцена ситуације на Косову као кратка белешка представљена делегацији Савета безбедности УН-а задуженој за сакупљање чињеница, препоруке да би давање независности био „неодговоран чин“ сада су превазиђене једностраним проглашењем независности 17. фебруара.

Виши званичници који раде за УН на Косову су потврдили да су анализе у овом извештају тачне, као и да су фрустрирани и разочарани због изненадног укидања њиховог мандата.

„Првобитна улога косовских трупа предвођених НАТО-ом, или КФОР-ом, била је да спроведу резолуцију 1244 УН – која је јасно признала суверенитет Србије над Косовом“, објаснио је Едвард Тави, канадски саветник полиције УН, који је последњих осам година провео тамо.

„Сада кажу да ће КФОР бити одговоран за обезбеђивање безбедног окружења као подршка декларацији о независности“.

Док мисија УН наставља да функционише у овом међупериоду, административно надзирање на Косову полако преузима Европска Унија. ЕУ ће пратити и помагати новопроглашену независну косовску Владу и надгледати деловање Косовске полицијске службе.

Трупе КФОР-а ће остати ту и у догледној будућности, а НАТО ће наставити да обучава и снабдева одбрамбене трупе Косова.

Пошто Србија одбија да призна независност Косова, њена влада наставља да пружа услуге као што је издавање пензија за оне који живе у неалбанским срединама. Упркос присуству толиког броја страних трупа и полицајаца – 20.000 у региону од само два милиона становника – ово преклапање надлежности је довело до много пометње.

У многим случајевима, многобројни и различити национални интереси умешаних безбедносних снага, из и ван оквира НАТО, искоришћавани су од стране криминалних елемената албанског становништва.

У селу Ор куша, у јужном планинском региону Косова познатом као Гора, Норберт, немачки официр, истакао је да је граница са Албанијом овде широм отворена.

„Између нас и албанских градова са оне стране долине не постоји ни контролни пункт, а камоли нека граница“. По немачком официру, војници НАТО из овог сектора косовску граничну полицију називају саобраћајна полиција, јер је њихова сврха изгледа да потпомажу саобраћај контрабанди, уместо да га спречавају.

Поред дроге и оружја који су прокријумчарени преко границе, постоје велике површине огољених брда куда Албанци прелазе на Косово да би секли дрва.

Према овом Немцу, ово неоспорено искоришћавање ресурса Косова и отворен канал за нелегалну трговину се лако може зауставити.

„Ми имамо извиђачка возила са изванредним могућностима осматрања“, рекао је он. „Наше камере би могле да ухвате боју дрвосечиних очију – преко долине. И наш вод би био довољан за затварање границе“.

На питање зашто то није учињено током последњих девет година, Норберт је слегнуо раменима и рекао, „зато што неко мани надчињен жели да граница остане отворена“.

Док се међународни посматрачи могу веома критично односити према смеру тока догађаја на Косову и бринути се око објашњавања често контрадикторних политика и мандата, за које се од њих тражи да их спроведу, једна ствар која је веома јасна је да је ново сукобљавање извесно и неизбежно.

До другог обрачуна са Србима из Митровице ће вероватно доћи када НАТО покуша да испуни своје обећање и ухапси српске вође инцидента 17. марта.

Таква политика би игнорисала препоруке обласног представника УН, Џерија Галучија. У свом извештају, Галучи је подстицао своје колеге да понуде Србима „покајање, или признавање грешке (коју је међународна заједница начинила)“.

Уместо тога, изгледа да НАТО хоће да покори Србе у Митровици што је пре могуће.

Један од разлога је то што је српска Скупштина распуштена и избори су заказани за 11. мај.

Примарни поклич у кампањама Демократске странке Србије и националистичке Радикалне странке је „Косово је Србија“.

Решење наметнуто Митровици док се српско лидерство налази у изборном паклу би наишло на много мање противљење, него после формирања Владе – посебно ако је ова изабрана са про-косовским мандатом.

Сат такође откуцава до следећег заседања Генералне скупштине УН у септембру.

За сада су 34 државе, укључујући Канаду, признале независност Косова. Међутим, намере Србије су да на Скупштини УН постигне консензус који ће једнострану независност Косова прогласити незаконитом.

„Тражићемо решење које ће одговарати свима, а при томе се и даље држати повеље УН“, рекао је српски амбасадор у Канади, Душан Батаковић из Београда.

Када је Канада признала Косово, Батаковић је опозван у српски главни град. „Иако смо одлучни око српске суверености над Косовом, вољни смо да размотримо договор о расподели моћи“, рекао је он, “и желимо обнову вишестраних расправа под покровитељством УН“.

Што се тиче става Канаде о Косову, Батаковић је разочаран што није било парламентарне дебате пре неко што је премијер Стефен Харпер објавио одлуку. „У чему је тачно Косово независно? Резолуција УН која покрива његов статус је и даље на снази, тамо је постављено хиљаде међународних трупа да обезбеде сигурност, и значајно мноштво неалбанске мањине пркоси овој одлуци“.

Док се међународна заједница бави ратом речи и дипломатским маневрисањем, чувари моста у Митровици настављају да прате активности НАТО на другој обали реке.

Према мишљењу вишег официра НАТО, следећи сукоб се очекује „у току предстојећих дана или недеља – не месеци“.

Торонто Сан, 12. април 2008.